

Posudek oponenta diplomové práce

Klara Kotas: *Zvuková krajina: Pojem „Soundscape“ v kontextu environmentální estetiky*

Diplomová práce Klary Kotas *Zvuková krajina: Pojem „Soundscape“ v kontextu environmentální estetiky* si klade za cíl představit jeden ze stále častěji diskutovaných pojmů v rámci urbanismu či ekologie, totiž pojem *soundscape*, *zvuková krajina*. Tento pojem tedy nemá původ v primárně estetické teorii, ale estetické implikace jsou u něj jasně zřetelné. Předkládaná diplomová práce pak nemá ambici pouze nabídnout výklad tohoto pojmu s ohledem na texty, v nichž byl uveden do odborného diskurzu, ale chce jeho esteticky relevantní dimenzi jasněji artikulovat a kriticky přezkoumat. K naplnění tohoto záměru má dojít zasazením pojmu *soundscape* do kontextu dvou významných přístupů v rámci environmentální estetiky, konkrétně teorií kanadského filozofa a estetika Allena Carlsona a amerického estetika Arnolda Berleanta, a promýšlením možných souvislostí mezi ním a předivem pojmů a témat nabízených těmito teoriemi.

Práce je tematicky rozčleněna do tří částí. V první, nejrozsáhlejší části (kterou tvoří první dvě kapitoly textu) je představena historická geneze pojmu *soundscape* (termín poprvé uvedený americkým urbanistou Michaelem Southworthem), pozornost je však především věnována jeho dalšímu rozpracování v díle kanadského hudebního skladatele Raymonda Murray Schafera. Druhá část uvádí dvě teorie přírodního estetična, Carlsonovu a Berleantovu, a v dílčích poznámkách se zde naznačuje možná interpretace pojmu *soundscape* v rámci těchto teorií. Třetí, poslední část pak má nabídnout kritické zhodnocení tohoto pojmu, upozornění na některé jeho sporné aspekty.

Zaměření práce a rozvržení tématu slibuje, že by text mohl nabídnout systematicky pojatý příspěvek k odborné rozpravě na zvolené téma. Pojem *soundscape* přímo vybízí k rozpracování, které by bylo poučené vývojem diskusí v rámci environmentální estetiky. Za přednost práce lze tedy jistě považovat formulaci záměru a navrženou strukturu textu. I skutečnost, že návaznost jednotlivých částí je celkem srozumitelně motivována a jejich vzájemná propojenost je na mnoha místech zřetelně artikulována, hodnotím kladně. Z jednotlivých částí diplomové práce je pak jednoznačně nejpropracovanější první část, která nabízí nejsouvislejší výklad ze všech tří. Za další přednost textu považuji, že je po většinu svého rozsahu psán jasným stylem, výklad je uspokojivě přehledný, jazyk textu je kultivovaný bez větších stylistických chyb. Z čistě formálního hlediska pak text neobsahuje závažnější nedostatky ani v dodržování požadavků na citování pramenů, ani pokud jde o gramatickou a stylistickou stránku. Objem chyb nepřesahuje průměr ostatních závěrečných prací.

Kladně hodnotící poznámka o první kapitole nás přenáší k hlavnímu koncepčnímu nedostatku předkládané práce. Za ten považuji nepoměr mezi prostorem věnovaným prezentaci Schaferových úvah o pojmu *soundscape* a rozsahem zbývajících dvou částí (první má dvacet čtyři stran, druhá a třetí dohromady sedmáct). V tomto ohledu působí rozvržení práce značně disproportionálně: pokud završením práce měla být kritická interpretace pojmu *soundscape* v kontextu současných teorií přírodního estetična, očekával bych, že tomuto úkolu bude věnováno alespoň tolik prostoru jako úvodní expozici ústředního pojmu. Nicméně, kapitola přímo věnovaná kritickému zhodnocení pojmu *soundscape* má rozsah o něco málo větší než

jedna strana textu. Je tedy na místě konstatovat, že žádného vážně míněného pokusu o kritické zhodnocení zvoleného pojmu se vlastně čtenář či čtenářka nedočká.

Nejen objemem textu, ale i kvalitativně působí jednotlivé části práce nevyrovnaně. Jestliže výklad v první části lze celkem dobře sledovat a jednotlivé teze jsou pečlivě vyloženy, v dalších částech působí text stále méně přesvědčivě, výklad stále více zůstává spíše na rovině frází a k jednotlivým tezím se nenabízí detailnější argumentace. Text se tak stává povrchnějším a rozdíly mezi prezentovanými teoriemi se často stírají (jak Carlsonova, tak Berleantova teorie jsou opakovaně charakterizovány jako překonávající představu estetické zkušenosti vycházející pouze z jednoho typu smyslového vjemu, zkušenost přírodní krásy má být multisensorická, holistická, vnímatel je zapojen ve vnímaném, chybí rám zřetelně oddělující vnímaný objekt od zakoušejícího subjektu apod.). Zároveň je text ve své poslední třetině stále repetitivnější a nedaří se mu srozumitelně postupovat od jedné teze k další (např. v oddílu věnovaném Carlsonovi je myšlenka o protěžování vizuality v tradiční estetice zopakována skoro v každém odstavci).

Pro posouzení role, jakou by pojem soundscape mohl hrát v rámci reflexí přírodního estetična, pak v práci postrádám jasnější vymezení samotného pojmu estetické kvality. Autorka např. velmi trefně poukazuje na některé z Schaferových úvah, z nichž vyplývá, že tento autor zřetelněji neodlišoval estetickou kvalitu od pouhého potěšení smyslů či příjemnosti (viz Schaferovu představu ankety mapující oblíbenost jednotlivých zvuků). Zde autorka naznačuje potenciálně velmi produktivní směr dalších úvah. Detailnějšího rozvedení tohoto dobře zacíleného postřehu se však v práci již nedočkáme.

Předkládaná práce tedy disponuje značným potenciálem, který se slibně rozvíjel v její první polovině, nicméně v pozdějších částech již uspokojivě naplněn nebyl a druhého hlavního cíle práce, tedy jasněji artikulovat a kriticky přezkoumat esteticky relevantní aspekty pojmu soundscape, dosaženo nebylo. Ještě jednou konstatuji, deklarované tematické rozvržení práce je velmi slibné, škoda, že v druhé a třetí části nedokáže práce dostát standardu části první.

S ohledem na výše uvedené poznámky navrhuji diplomovou práci Klary Kotas *Zvuková krajina: Pojem „Soundscape“ v kontextu environmentální estetiky* k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat jako **velmi dobrou**.

Štěpán Kubalík